

Anmeldelser

Mara R. Wade: *Triumphus Nuptialis Danicus. German Court Culture and Denmark. The "Great Wedding" of 1634* (Wolfenbütteler Arbeiten zur Barockforschung 27). Harrasowitz Verlag, Wiesbaden 1996. 443 s., 150 ill., ISBN 3-447-03899-3, DM 168.

Denne bog, som i fysisk forstand er særdeles substantiel, beskriver og analyserer Det store Bilager (prins Christians bryllup med den sachsiske prinsesse Magdalena Sibylla) i København 1634. Mara Wade placerer denne fest – en af Danmarkshistoriens største – i den danske hoffesttradition samt søger at sætte den i en europæisk – dvs. først og fremmest tysk og engelsk – kulturel sammenhæng. Det første af fem store afsnit giver et overblik over hoffester i Danmark på Frederik II's tid; det andet ser hoffet som mikrokosmos og beskriver "Entertainments as Baroque Literary Philosophy"; det tredje drejer sig om optogene, som Wade ser som et led i et gennemtænkt kunstnerisk program, der bl.a. blev skabt for at tjene udenrigspolitiske formål; det fjerde behandler Heinrich Schütz' centrale position som kunstnerisk ansvarlig ved festlighederne. Endelig omtales i det afsluttende femte afsnit senere hoffester i Christian IV's regeringstid med inddragelse af hoffet i Nykøbing. En fyldig bibliografi, der omfatter stort set al samtidig litteratur og det meste af den nyere, billedtekster til de 150 illustrationer (!), et navne-register samt selve billederne – der uforståeligt er placeret *en bloc* til sidst og ikke sammen med billedteksterne – afrunder fremstillingen.

Wade forfølger i teksten flere principielt interessante ideer: hoffestens politiske aspekter, placeringen af Schütz som hovedkoordinator for en række udenlandske og danske kunstnere og kunsthåndværkere – en opfattelse, som jeg med visse reservationer vil kunne tilslutte mig – og endelig i afhandlingens konklusion et synspunkt på den danske hoffests europæiske betydning, der er både interessant og har noget for sig.

Der er en del nyt materiale i denne afhandling, og der er nye fortolkninger – også nogle, der er på kanten af, hvad kildematerialet kan holde til. Wade præsenterer med en klar og i denne sammenhæng forståelig interesse for emblematik en fortolkning af flere billeder, som ikke er almindeligt kendte i den danske litteratur.

Desværre er her ikke plads til at korrigere alle bogens mange faktuelle fejl, unndladelssynder, fejltolkninger og sprogfejl. Jeg vil koncentrere mig om nogle kritiske bemærkninger vedrørende Wades arbejde, give nogle eksempler på fejlene og så i øvrigt tillade mig at mane til forsigtighed i forbindelse med læsningen.

Fejlene er mangehånde – realhistoriske, filologiske, citatfejl og mere almindelige sjuske-ditto. Til de første hører f.eks., at Wade har fået opfattelsen af, at Christian IV fører Kalmarkrigen som hertug af Holsten, samt at han ved denne lejlighed erobrer Skåne [sic!] (se s. 160 og 277). Af samme skuffe er påstanden om "the oath of allegiance" i Hamburg 1603 (s. 50ff. og 295); Christian IV ville have været kisteglad, hvis en sådan handling havde fundet sted, men det gjorde den desværre ikke.

Wade uddeler jævnt hen – berettiget og uberettiget – øretæver til de danske og få udenlandske forskere, der i nyere tid har beskæftiget sig med dette emne; nogle beskyldes for overfladiskhed, andre for at have sprogproblemer og for at misforstå kilderne – en kritik, der med føje kan rettes mod Wade selv. Et eksempel herpå: Når Christian IV i sit post scriptum til det bekendte brev til rentemestrene af 6. april 1634 skriver: "*Capelmeisteren* [Schütz] tør ingen anden *faciit* gorre Siig, End at Baade *Balletten, commedien* Och *Mascheraden* [...]" ingen andensted skall haffue derris begiindelse uden fra den Ende hen ymod *køckenid*" (s. 227), og Wade så fortolker det som en royal reprimande til kapelmesteren, er det naturligvis rent vrøvl, der udspringer af, at Wade åbenbart ikke kan læse dansk. Sprogfejl er der da desværre også en del af: "stiicker/stykker" (s. 226) betyder i datidig sprogbrug ikke kobberstikker (manden), men derimod kobberstik (produktet), det latinske "pax" og det engelske "peace" betyder som bekendt "fred", hvilket ikke er det samme som "Frede" (s. 35), der på dansk er et drengenavn, "Regna firmat pietas" betyder ikke "piety shapes the realms" (s. 333), men derimod "piety strengthens the realms".

Sjuskefejlene er talrige. Wade nærer en amatøragtig total foragt for korrekt bogstavering af personnavne; følgende staves f.eks. til hvilken side hveranden gang: Ulfeld(t), Rosenc(k)rantz,

Pen(t)z, mens Hans Nielsen dog i hvert fald konsekvent benævnes Fonteï, – hvilket som bekendt er forkert. Navneregistret vil jeg tillade mig at opfatte som tentativt; dels mangler en del personer, som er omtalt i teksten, dels er registret desværre ej heller konsekvent i forbindelse med registrering af de personer, der faktisk er opført. Hovedpersoner i fremstillingen, som f.eks. Schütz og Lauremberg, mangler således en hel del steder.

Afhandlingen indeholder ganske mange helt almindelige fejl og adskillige udokumenterede påstande. Til de første hører f.eks., at “R.A.” ikke betyder Royal Archives, men derimod er en almindelig dansk forkortelse for Rigsarkivet, – og Gedser ligger ikke på Lolland (s. 41). Til påstandene hører f.eks., at optogsmusikken fra Hamburg 1603 skulle være “the earliest known example of pageant music in Denmark” (s. 51; se Jesper Düring Jørgensen: “Fra den skrevne bidbog til den trykte ridebog”, *Fund og Forskning* 36 (1997) s. 40, note 27), ligesom det må siges at være en såre forunderlig antagelse, at “Kronborg-motetterne” skulle være instrumentalmusik (s. 31). Ganske rørende og ikke så lidt komisk er teksten s. 197 til ill. 128, det bekendte stik, på hvilket Christian IV slår 12 personer til riddere af Elefanten; her lykkes det minsandten Wade at finde Heinrich Schütz skjult bag sceptrer, som bæres af en af rigsråderne. Der er ingen musikere eller musikinstrumenter på billedet, og at Heinrich Schütz skulle have været til stede med rigens bedste mænd ved en sådan lejlighed er simpelthen grebet ud af luften, ligesom ‘identifikationen’ af ham er ganske tilfældig.

Alt dette er imidlertid for mindre væsentligt at regne set i relation til følgende forhold, som man må betragte som meget alvorlige indvendinger imod et påstået videnskabeligt arbejde: Wade anfører i sin bibliografi bøger, som hun ikke har læst. Videre har Wade ikke læst flere værker, der er udkommet i slutningen af 80’erne og begyndelsen af 90’erne, og som ville have ændret hendes fremstilling på flere punkter, – og endelig: Wade anfører ikke i sin bibliografi eller i sit noteapparat værker, som hun beviseligt *har* læst. Eksempliceret: I forbindelse med omtalen af festbegivenheder fra Frederik II’s tid refererer Wade til begivenhederne omkring “an important cultural event from the year 1583, although not tied to a specific dynastic festival”: bestillingen og opstillingen af fontænen på Kronborg Slot. Hun holder sig her (s. 29-31) til Bering Liisbergs forskning 1921-1923 uden at

ænske, at der senere er gjort op med disse synspunkter af flere forskere, således som refereret i min bog *Kronborg-Brummen und Kronborg-Motetten* (København 1991, s. 31-48). Jeg må videre formode, at udformingen af andre afsnit vedrørende dette emne hos Wade ville have set anderledes ud, dersom hun havde kendt a) Svend Ellehøj (red.): *Christian IV’s Verden* (København 1988), b) min artikel om “Kronborg-motetternes komponist” (*Dansk Årbog for Musikforskning* XX (1992) s. 7-18), c) min bog *Kongelig dansk water music anno 1582* (København 1994, eng. version København 1995), – alle bøger, der ligger tidligere end Wades udgivelse. Endelig – og værst – vedrørende det tredje punkt: Det er god tone og normal praksis, at man krediterer den, der først fremdrager nye oplysninger, *også* i det tilfælde man eventuelt selv senere skulle befatte sig med primærkilden. Rapporten fra Schütz-kongressen i København 1985, *Heinrich Schütz und die Musik in Dänemark zur Zeit Christians IV* (København 1989), angives i bibliografien s. 314. Den er altså læst. Man kan så anstille en sammenligning imellem min artikel “Archivalische Quellen zum Wirken von Heinrich Schütz in Kopenhagen” (Schütz-rapporten s. 33-41) – der nota bene ikke, som andre artikler fra dette værk, er refereret separat i bibliografien – og Wades afsnit s. 231ff., specielt note 74, af hvilken man må tro, at Wade selv har fundet det her omtalte konkrete bestallingsdokument – hvilket jo ingenlunde er tilfældet.

De konkrete fejl, mangler og misinterpretationer overskygger desværre de kvaliteter, som bogen uomtvisteligt også har. Bogen er skrevet på engelsk og retter sig i hele sit anlæg – med et smukt udstyr og et stort billedmateriale på glittet papir – både imod et internationalt fagligt og ikke-fagligt publikum, der vil have få respektive ingen muligheder for at fange de problemer, afhandlingen byder på. Fejlens art og mængde og de idelige gentagelser af observationer og tolkninger mere end antyder, at et afsluttende grundigt redaktionelt arbejde ikke har fundet sted: Wade har simpelthen været for hurtigt på aftrækkeren.

Wade citerer et par gange en latinsk tekst, som dukker op i forbindelse med Bilager-processionen: “Non sutor ultra crepidam” (som i denne form bl.a. er et citat fra et af Christian IV’s breve). Må jeg slutte med at gøre disse ord til mine, idet jeg i sandhedens interesse må bekende, at det efter læsningen ikke står mig ganske klart, hvilken læst, der i forfatterindens tilfælde skulle være tale om.

Ole Kongsted